

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1945 kl. 5 em.

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående importförbud beträffande amerikanskt fläsk.*

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 36 av herr *Bondeson* m. fl. och II: 60 av herr *Liedberg* m. fl. har hemställts »att riksdagen måtte besluta att införa importförbud beträffande amerikanskt fläsk».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 36.

Under den tid, främmande land eller del därav är förklarad smittad av svinpest, är enligt 21 § kungörelsen den 9 december 1898 (nr 127) införsel därifrån förbjuden av döda svin eller delar därav, med undantag av ister, väl saltat fläsk, fabriksmässigt rengjorda, skrapade och saltade tarmar samt fabriksrenad borst. Motsvarande gäller om varorna inkomma från frisk ort, såvida otvetydigt framgår att de producerats å ort som är förklarad smittad av svinpest. Enligt kungörelser av kommerskollegium äro för närvarande bland annat flertalet europeiska länder (med undantag av Sverige, Norge, Danmark och Finland), Amerikas förenta stater, Argentina och Australiska statsförbundet att anse såsom smittade av svinpest.

Enligt kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 648) med däri senare vidtagna ändringar gäller för närvarande förbud att utan tillstånd av livsmedelskommissionen till riket införa fläsk, dock med undantag av torrsaltat amerikanskt fläsk. Ifrågavarande införselförbud har tillkommit efter förslag av jordbruksutredningen (SOU 1933: 12).

Beträffande amerikanskt fläsk, för vars införsel hinder icke möter på grund av berörda kungörelser 1898 och 1937, skola iakttagas föreskrifterna i förordningen den 30 september 1921 (nr 581) angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett. Enligt 2 § nämnda förordning må kött av svin icke införas utan att ha undersökts enligt bestämmelserna i förordningen och därvid godkänts till införsel. Införsel må äga rum endast till vissa orter. Undersökningen skall ske i samband med tullbehandlingen och förrättas av veterinär anställd av vederbörande hälsovårdsnämnd. Vissa undantag ha stadgats för varor medförda av resande m. m.

I de föreliggande motionerna har framhållits bland annat följande. Svinpesten vore genom sin stora smittsamhet och den stora dödligheten bland angripna djur mycket förlustbringande. Överföringen av smitta följde dessutom ofta de mest lömska och smygande vägar, och sjukdomen vore därför synnerligen svår att bekämpa sedan den väl erhållit en mera allmän spridning. Å andra sidan vore svinpestens natur väl känd av den veterinära sakkunskapen, varför effektiva åtgärder såväl för sjukdomens utrotande som mot dess vidare spridning vore möjliga, om de kunde företagas i tid. Exempel på sjukdomens smittogång hade anförts i en uppsats, »Smittvägarna vid svinpest», av laboratorn H. Hedström (Skandinavisk veterinärtidskrift 1944). Därav framginge, att det här liksom vid tidigare epizootier varit det från Amerika importerade fläsket, som utgjort den ursprungliga smittokällan. Betydelsen av att genom lagstiftningsåtgärder bekämpa svinpesten hade redan tidigare insetts. Efter ett svårartat sjukdomsangrepp år 1888 hade införts stränga bestämmelser för importen av levande svin, som senare kompletterats och skärpts. Tack vare dessa åtgärder hade sjukdomen kunnat hållas borta från vårt land, bortsett från enstaka särskilt under senare år inträffade återfall. Dessa återfall visade, att hittillsvarande åtgärder icke vore tillräckliga. Den enda effektiva utvägen torde vara att helt förbjuda importen. Ett totalförbud för import av amerikanskt fläsk skulle medföra betydelsefulla fördelar, gentemot vilka befarade nackdelar vore mycket oväsentliga. Importen av amerikanskt fläsk vore under normala förhållanden icke av den omfattning, att den ur försörjnings- eller handelspolitisk synpunkt spelade någon större roll. En undersökning vid statens husdjursförsöksanstalt hade visat, att fläsk av ifrågavarande typ mycket väl kunde produceras inom landet. I handelspolitiskt avseende torde denna import spela en mycket ringa roll för de kommersiella förbindelserna med Amerika.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit utlåtanden över motionerna av *kommerskollegium*, *generaltullstyrelsen*, *medicinalstyrelsen* och *statens livsmedelskommission*. Kommerskollegium har jämväl överlämnat yttranden från *handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Gävle, Sundsvall och Luleå* samt *Kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges charkuteri- och slakteriiddkares riksförbund*. Vidare har utskottet emottagit yttranden över motionerna av *Sveriges slakteriförbund* samt *Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet*.

Generaltullstyrelsen har i sitt utlåtande anført bland annat följande. Därest importförbud funnes påkallat, torde i första hand det i kungörelsen den 9 december 1898 stadgade undantaget, i vad det avser amerikanskt fläsk som inkommit från av svinpest smittat land, böra upphävas. Skulle vidare, på sätt motionärerna syntes vilja göra gällande, ett förbud mot införsel från av svinpest smittat land icke anses vara till fyllest, torde antingen ett allmänt förbud mot införsel av amerikanskt fläsk böra stadgas eller föreskrift med-

delas om att sådant fläsk icke finge införas utan tillstånd av medicinalstyrelsen i varje särskilt fall, lämpligen genom tillägg till 5 § 2 mom. förordningen den 30 september 1921.

Medicinalstyrelsen har uttalat följande.

Fråga hade vid upprepade tillfällen uppstått om utbrotten av sjukdomen svinpest kunde ha förorsakats av att icke genomkokta delar av importerat fläsk (företrädesvis s. k. amerikanskt fläsk) ingått i den föda, varmed svin utfodrats. Vid det fåtal undersökningar (ympningar) beträffande smittfarligheten hos s. k. amerikanskt fläsk, som utförts, hade svinpestsmittämne icke kunnat påvisas. Epizootologiska iakttagelser vid olika utbrott av svinpest inom vårt land talade dock för att sjukdomen införts med dylikt fläsk.

Ur de synpunkter, styrelsen hade att företräda, ansåge sig styrelsen böra tillstyrka bifall till motionerna i så måtto, att det ifrågasatta förbudet komme att omfatta döda svin eller delar därav från land eller del av land, som vore förklarat smittat av svinpest och svinlamhet. Från förbudet borde undantagas smält fett (ister) och fabriksrenad borst. Medicinalstyrelsen torde dock böra erhålla bemyndigande att på de villkor, styrelsen funne skäl föreskriva, från ovannämnt land eller del därav medgiva införsel av väl saltat fläsk samt fabriksmässigt rengjorda, skrapade och saltade tarmar. Vid bifall till motionerna på sätt sålunda föreslagits torde ändring av 21 § kungörelsen den 9 december 1898 (nr 127) böra vidtagas, varvid stadgandet med hänsyn till kungörelsen den 26 januari 1945 angående tillämpning av epizootilagen å sjukdomen svinlamhet borde gälla jämväl sistnämnda sjukdom.

Kommerskollegium har anfört bland annat följande.

Importen av saltat fläsk (stat. nr 26), vilken så gott som uteslutande utgjordes av s. k. amerikanskt fläsk, hade under åren 1930—1939 uppgått till omkring 1 000 å 2 000 ton årligen. Importen hade huvudsakligen skett från Amerikas förenta stater, Argentina och Brasilien. Av dessa länder hade de båda förstnämnda under denna tid varit förklarade smittade av svinpest, under det att någon sådan smittförklaring av Brasilien icke förekommit under dessa år. Trots den import från smittförklarade länder, som ägt rum, hade svinpest under denna tid icke konstaterats i vårt land. Enligt den av motionärerna åberopade utredningen av laborator Hedström skulle det emellertid finnas anledning antaga att svinpestvirus införts med amerikanskt fläsk och frånvaron av svinpest i vårt land under den angivna tiden sammanhånga med att det amerikanska fläsket under normala förhållanden huvudsakligen konsumerades i skogstrakterna, framför allt i Norrland, där svinbesättningarna vore jämförelsevis glest förekommande. Vid den svinpestepizooti, som förekommit år 1943, då amerikanskt fläsk distribuerades över hela landet, misstänktes smittan ha införts med importerat amerikanskt fläsk.

Under normala konsumtionsförhållanden syntes sålunda de smittorisker, som eventuellt kunde vara förenade med en import av amerikanskt fläsk,

jämförelsevis begränsade. Redan med hänsyn därtill syntes det kunna ifrågasättas, huruvida det kunde anses motiverat att genomföra ett importförbud, även om ett dylikt förbud med hänsyn till syftet därmed måste förutsättas avse endast import från smittförklarad land och även om dispensmöjligheter skulle beredas, bl. a. för att tillgodose skogsarbetarnas behov av denna typ av fläsk. Den utvägen torde kunna anlitas för att minska smittorisken att försäljningen av det amerikanska fläsket begränsades till de normala avsättningsområdena i Norrland och vissa delar av Svealand.

Därtill komme att ett dylikt importförbud med hänsyn till våra handelsförbindelser med de länder, som vore våra huvudsakliga leverantörer av amerikanskt fläsk, icke syntes böra vidtagas utan tvingande skäl, även om handelsavtalen med dessa länder icke lade hinder i vägen för ett importförbud avsett att skydda mot djursjukdomar. Värdet av den årliga importen av amerikanskt fläsk hade under åren närmast före krigsutbrottet uppgått till omkring 2 miljoner kronor. Denna import utgjorde visserligen endast en jämförelsevis ringa del av vår handelsomsättning med de ifrågakommande länderna men vore å andra sidan icke i och för sig oväsentlig. Icke minst under nuvarande förhållanden, då betydande ansträngningar gjordes för att återupptaga och vidga våra handelsförbindelser med dessa länder, syntes stor varsamhet böra iakttagas i avseende å åtgärder, som därvid kunde tänkas ha ett ofördelaktigt inflytande.

Under återopande av det anförda ansåge sig kollegium böra avstyrka bifall till motionerna.

Beträffande innehållet av de till kommerskollegium inkomna yttrandena inhämtas bland annat följande.

Flertalet näringsorganisationer ha avstyrkt det av motionärerna framlagda förslaget om importförbud å amerikanskt fläsk för att minska riskerna för svinpest i landet eller i varje fall förordat mindre restriktiva åtgärder. Förslaget har sålunda avstyrkts av *handelskamrarna i Stockholm och Luleå* samt *Kooperativa förbundet* och *Sveriges grossistförbund*. Ett generellt importförbud har avstyrkts även av *Sveriges charkuteri- och slakteriidkarens riksförbund*. Organisationerna ha härvid i stort sett motiverat sitt ställningstagande med att tillräckliga skäl icke kunna anses föreligga för ett importförbud, och det har bl. a. framhållits, att smittorisken kunde minskas genom att avsättningen av det amerikanska fläsket begränsades till skogsarbetar-distrikten, d. v. s. Norrland och vissa delar av Svealand. Handelskammaren i Luleå har särskilt understrukit, att det amerikanska fläsket icke kunde utan vidare undvaras av en betydande del av befolkningen i övre Norrland ävensom att det amerikanska fläsket vanligen ställde sig icke oväsentligt billigare än det svenska. *Sveriges köpmannaförbund* har ifrågasatt, huruvida icke andra utvägar borde anlitas än det av motionärerna föreslagna totala importförbudet och förordat bl. a. antingen dirigering av det amerikanska fläsket till de ovannämnda områdena eller förbud för import från orter, där svinpest veterligen förekommer. *Handelskammaren i Göteborg* har hem-

ställt, att motionen icke måtte bifallas, därest det icke genom sakkunnig utredning klart ådagalades dels att svinpesten orsakades genom import av amerikanskt fläsk och dels att risken för smitta ej kunde undanröjas genom lämplig kontroll av det importerade fläsket.

Däremot har *handelskammaren i Malmö* icke velat motsätta sig att importförbud införes i den mån det finge anses klarlagt, att det importerade fläsket utgjorde smittokällan. Handelskammaren har därvid förutsatt, att importförbudet icke gjordes diskriminerande gentemot visst land, utan konstruerades sålunda, att det gäves giltighet för varje land, som förklarats smittat av svinpest. Handelskammaren har emellertid påpekat, att även andra synpunkter måste komma i betraktande, såsom försörjningsläget och handelspolitiska förhållanden. Vidare har det syntts handelskammaren förtjänt att övervägas, huruvida icke vid ett eventuellt importförbud dispensmöjligheter borde beredas för import av svålfritt fläsk samt för de fall, där betryggande garantier lämnades för att den importerade varan uteslutande komme att avsättas och konsumeras inom områden med relativt ringa smittorisk, d. v. s. Norrland.

Handelskammaren i Gävle har icke velat motsätta sig ett importförbud, därest på veterinärvetenskaplig grund med tillräcklig trygghet kunde påvisas, att smittorisk förekomme. Däremot ville handelskammaren motsätta sig ett dylikt förbud, därest det kunde befaras, att åtgärden närmast vore förestavad av en strävan att bereda den inhemska fläskproduktionen en monopoliserad ställning.

Slutligen har *handelskammaren i Sundsvall*, som huvudsakligen begränsat sig till frågan om ett importförbuds inverkan på folkhushållet inom handelskammarens distrikt, erinrat om att genom åtgärder för förbättrande av skogsarbetarnas kosthåll deras behov av amerikanskt fläsk minskat. Även om det kunde anses, att ett betydande intresse för import av amerikanskt fläsk alltjämt funnes, syntes enligt handelskammarens mening ett eventuellt importförbud sakna betydelse ur angivna synpunkt.

Livsmedelskommissionen, som bifogat en promemoria angående förbrukningen av amerikanskt fläsk under senare år, har anfört i huvudsak följande.

Under 1930-talet hade importen av amerikanskt fläsk motsvarat ungefär 2 % av fläskkonsumtionen. Av den totala produktionen av fläsk under samma period hade å andra sidan exporterats omkring 10 %. Till följd av försörjningsläget hösten 1941 hade det framstått såsom önskvärt med import av amerikanskt fläsk i största utsträckning. Med anledning därav importerades 1942 5 019 ton, 1943 4 377 ton och 1944 1 533 ton. För att minska smittorisken för svinpest hade livsmedelskommissionen såsom villkor för importrätt föreskrivit, att importören skulle avlämna förbindelse att icke sälja eller vidarebefordra amerikanskt fläsk till köpare inom Skåne, Blekinge och Halland. Under normala förhållanden hade importen av amerikanskt fläsk ingen större betydelse ur försörjningssynpunkt och vore dessutom förenad med risker för

spridande av svinpest. Emellertid torde det under nuvarande ovissa förhållanden i avseende å köttförsörjningen knappast vara tillrådligt att stoppa den import, som kunde bli möjlig. Kommissionen ansåge därför att något importförbud för amerikanskt fläsk icke för närvarande borde utfärdas.

Sveriges slakteriförbund har anfört bland annat följande. Den medicinska vetenskapen hade fastställt, att det importerade amerikanska fläsket utgjorde den ursprungliga smittokällan till epizootierna. Gällande bestämmelser för att förekomma den med importen förenade smittorisken hade icke inneburit effektivt skydd. Enda utvägen syntes vara totalförbud för import från länder med svinpest. Ur folkförsörjningssynpunkt innebure ett sådant förbud ingen större förändring vare sig i förhållande till åren före kriget eller under nuvarande avspärrning. Importen av amerikanskt fläsk hade normalt uppgått till endast mellan 1 och 2 % av den inhemska fläskproduktionen och 1942, då importen varit störst och produktionen lägst, till omkring 5 %. Det speciella behovet från skogsarbetarnas sida hade minskat i den mån man ordnat med koklag och kockor. Förbundet tillstyrkte importförbud för amerikanskt fläsk, eventuellt importförbud för fläsk från av svinpest smittat land.

Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet har uttalat följande. Amerikanskt fläsk utgjorde under skogsarbetarnas säregna levnadsförhållanden ett betydelsefullt inslag i kosthållet. Utvecklingen i fråga om deras mathållning hade visserligen medfört, att denna betydelse i viss mån minskat, men allt fortfarande värderades detta tillskott mycket högt. Redan därför måste förbundet uttala sig mot importförbud. Därtill komme skogsarbetarnas intresse av billiga livsmedel och sålunda av den fria handeln. Slutligen fäste de stort avseende vid att möjligheterna till handelsutbyte stode öppna, enär de vore beroende av en exportindustri, som skulle skadas av en protektionistisk utveckling. Skulle mot förmodan motionernas motivering anses väga tyngre, borde skogsarbetarna i fråga om tillgång på fläsk av lämplig kvalitet och i tillfredsställande prisläge icke bli lidande på eventuella åtgärder.

Utskottet. I motionerna har hemställts om införande av importförbud beträffande amerikanskt fläsk. Såsom skäl härför har åberopats risken för spridande av svinpest genom införsel av dylikt fläsk.

Utskottet vill icke bestrida, att import av s. k. amerikanskt fläsk kan medföra vissa risker för smitta av svinpest. Emellertid torde böra framhållas, att under åren 1930—1939 import av amerikanskt fläsk förekommit utan att några utbrott av svinpest samtidigt inträffat. Först efter krigsutbrottet ha ånyo uppträtt fall av svinpestepizooti. Detta har antagits sammanhänga med att amerikanskt fläsk under normala förhållanden huvudsakligen konsumerades i skogstrakterna, framför allt i Norrland och vissa delar av Svealand, där svinbesättningarna äro jämförelsevis glest förekommande, medan efter krigsutbrottet amerikanskt fläsk distribuerats även till andra delar av

landet. I varje fall synas riskerna för spridning av svinpest genom införsel av amerikanskt fläsk under en längre tid före krigsutbrottet icke ha varit särskilt framträdande. Utskottet förbiser icke, att förhållanden kunna inträffa som ånyo aktualisera dessa risker, men förutsätter att medicinalstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på denna med hänsyn till fläskproduktionen inom landet betydelsefulla angelägenhet. Utskottet anser vidare, att, innan en så genomgripande åtgärd som ett importförbud företages, andra möjligheter att avvärja en för det svenska jordbruket och hela vår folkhushållning så allvarlig fara böra undersökas. Vad kommerskollegium och livsmedelskommissionen i sina över motionerna avgivna utlåtanden framhållit i fråga om dels de handelspolitiska och dels de försörjningspolitiska skälen mot införande av ett importförbud beträffande amerikanskt fläsk finner utskottet synnerligen beaktansvärt.

Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke kunna tillstyrka det föreslagna importförbudet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I:36 av herr Bondeson m. fl. och II:60 av herr Liedberg m. fl. angående importförbud beträffande amerikanskt fläsk icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 maj 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Johan Bårg, Elon Andersson, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, Ekman, Frans Ericson, Björnsson, Näsgård och Wehtje, samt

från andra kammaren: herrar Björklund, Sandberg, Janson i Frändesta, Falk, Jonsson i Skedsbygd, Karlsson i Grängesberg, Sundström i Skövde, Olson i Göteborg, Vigelsbo och Brandt.
